

(Данас, 29.5.2012)

Фриц

Пре неколико дана у Политици сам објавио текст који обрађује неколико примера овдашњег бесмисла. Један од тематизованих нонсенса беше чињеница да су неки од аутора програма на овогодишњем београдском шатро књижевном маратону приређеном Крлежи у част јавно саопштили како нису прочитали ниједну реченицу коју је записао „госпон Фриц“, што им није сметало да „узму учешће“ у тој манифестацији!?

Бесмисао, међутим, не би био потпун да реакције на мој текст и саме нису отеловљење апсурда.

Нико од људи који су осетили потребу да ме због тих неколико реченица похвале или покуде, није имао да изјави ништа о осталим наведеним егземпларима глупости која их окружује. Све занима искључиво Крлежа.

Али, то још увек не би било сасвим будаласто да су се позабавили проблемом дилетантизма на који сам јасно указао. Ма јок! Сви су се ухватили узгредне тезе да одавање таквих почести једном хрватском писцу о трошку српске државе, док се српским, у најмању руку ништа мање значајним књижевницима, у Хрватској не посвећује ни промил реципрочне пажње - говори да ту неко није при себи.

Решење дилеме да ли нису нормални хрватски или српски културњаци - а понашање им је до те мере различито да и једни и други нормални никако не могу да буду - оставио сам читаоцу. А они који таквом, логично постављеном проблему не могу да пронађу решење које би их задовољило, одлучили су да се не сложе с питањем!?

Е па, кад је тако, и кад глупост није могуће победити, хајде да се и ја на тренутак придружим општенародном весељу.

Бас

Најгласнији у јавном неслагању с реченим питањем за сада је свакодневни колумниста листа Данас Светислав Басара.

Аргументи за неслагање су: [„Крлежа је личност од највећег значаја за српску културу с којом је до смрти остао у тесној вези, на коју је утицао, и на кога је она добрано утицала“](#) ; „за живота је био повелики трн у оку паланачких мрсомуда и бајаги поштене интелигенције, а такав је остао и у смрти: БичБожији за надобудну српскохрватску/хрватскосрпску малограђанштину“, коме су „о глави радили идеолошки потпуно различити зликовци попут (пајташа му) комуниста и (сународника) усташа“, па је био пред дилемом да ли ће му главе доћи Ћидо или Дидо, а „ко се замери и комуњарама и усташама не може бити лош човек“, и може се не допадати само „овдашњим родољупцима-Ћосићевим-дупељупцима јер да, шта ће нама тамо неки Крлежа, Хрват и католик, код наших живих великана и прочитаја“; што је, „на страну базични идиотизам таквих размишљања“, атмосфера у којој је „критика овдашњег покварењачког кретенизма још увек строго забрањена“

Не бих ишао тако далеко да ову Басарину „жваку“ назовем покварењачком, мада није да нема основа за такву оцену. Али, да је кретенска, ту, што би рекао „велики“ Фриц, „нема

двојбе“.

Пошто нам некадашњи фамозни бициклиста, у маниру класичног догмате и репетитора отрцаних парола, ничим не аргументује тезу о Крлежином највећем значају за српску културу, бићу једнако безобразан као он, али аргументованији, па одговорити како се утицај алтер ега „великог мештра свију хуља“ на наш дух, претпостављам, огледа у организацији харанге против Милоша Црњанског, коју је проводио у „дилу“ са својим српским трабантима, преко „портпарола“ проглашавајући идеолошког неистомишљеника „мртвим писцем“, а све уз логистику „комуњарског“ режима, којем се - цврц - жестоко „замерио“. А српска култура је, опет, на Крлежу, рекло би се, утицала као инспирација за текст у ком ламентира над Европом која је спала на то да аминује тријумф „прљавих Цигана“, то јест Срба, и у ком, у свега неколико речи, успева да нацистички извређа два народа, што је резултат на ком би му позавидео и „велики брат“ логора Јасеновац Вјекослав Макс Лубурић, с којим је, јелда, такође био у сукобу, и то тако жестоком да је у Загребу одремао период у ком је овај жаро и палио и у ком су левичари много мање познати од Басовог идола, у Максовим логорима погубили главе.

А ту негде стижемо и до приче о Ђиди и Диди, с којима Фриц ту и тамо јесте био у сукобу, али му се за тај сукоб углавном „фућкало“, с обзиром на позицију коју је имао код Ђидиних и Дидиних шефова, па му код једног - Павелића - длака није фалила с главе, а другом - Брозу - беше и до краја живота остаде привилеговани интимус.

By the way, у историјат Фрицових односа са Еугеном Кватерником нисам довољно упућен, али што се Милована Ђиласа тиче, знам да је, након Другог светског рата и победе бившег друга коју је дочекао изваљен у фотели, Петрица Керемпук неспоразуме са победником пун покајничког полета изгладио. И лепо се с њим дружио све док је од тог „пријатељства“ имао користи. А пошто му је „пријатељ“ зглајзнуо, „Бичбожији“ му се, принципијелан и слободоуман каквог га је бог дао, ни писмом ни разгледницом више јавио није. И не само да му се није јавио, него се, некако управо тада, присетио да реафирмише Лалету драгу причу о Ђиди и Диди, која више није могла да шкоди, а и те како је могла да користи.

Ако, „пак“, Фрицове гадости „гледе“ Црњанског, као новопечени истомишљеник старих и нових српских жданова сматра оправданим, ако налази да се шуровање са Ђидом и Дидом може правдати спасавањем главе, а усташоидне изјаве правом на слободу говора - предлажем аутору „Мајн Кампфа“ да погледа документарни филм у ком Душан Макавејев сведочи о томе како га је тај светионик слободоумља цензурисао. Па чик нека Мака прогласи „родољупцем“ и „базичним идиотом“.

Е сад - истина јесте да је Крлежа на причу о малограђанштину и паланачком духу потрошио доста речи, од којих су неке биле и духовите и тачне. Али је истина и да је, упоредо са декларативним обрачуном са малограђанима и паланчанима, „обичним хрватским“ и осталим „западнобалканским воловима“, многе од њих врбовао за „своју ствар“, стварајући армију „крлежијанаца“, расположених да мучу глорификујући сваки његов гест и да му, стратешки распоређени на „срећним“ позицијама, омогућују најразличитије почести и бенефите.

Крлеже више нема, али „крлежијанци“, као што видимо, и даље јашу. Као достојни наследници медиокритета које је Фриц лично бирао, иако самозвани, делом из плиткоумног провинцијалног лукавства, делом из чисте глупости, спремни су да се свим средствима обрачунају са сваким ко „великом учитељу“ нешто замери. Па чак и ако му ништа не замери, као што му ја, док ме нису повукли за језик, ништа замерио нисам - него сам се само запитао како могу да славе човека кога нису читали и због чега у Србији домаћим писцем проглашавати некога ко се такве позиције својевољно одрекао још онда када је инсистирао на стриктној дистинкцији хрватског и српског језика, па посредно, али неминовно, и хрватске и српске књижевности.

Или, можда, „крлежијанци“ налазе како је Фриц хрватску од српске књижевности хтео да одвоји како би себе сместио у српски књижевни корпус?

Но, како било, новопечени крлежијанац Басара непотребно рони сузе што је његовог идола „тешко братимити, још теже читати, а то ће ускоро постати сасвим немогуће, јер Крлежа, ерудита каквог јужнословенске књижевности не познају, говори из једног другог времена у коме је литература била озбиљан посао, а не лака забава“.

Да апстрахујемо опчињеност аутодидактским засењивањем простоте, које се проглашава врхунском ерудицијом, књижевни фестивал који се управо одиграва жив је доказ да је Фрица могуће славити и ако га ниси читао. И не само могуће, него и пожељно, пошто књигама које не познајеш - не познајеш ни мане. А то је одличан предуслов за одушевљење без граница.

Доминикана

И на крају, да „крлежијанчева“ анална метафора са „Ћосићевим дупељупцима“ не остане „неиспоштована“, испричаћу једну занимљиву, знаковиту и поучну причу.

Пријатељ који је неколико година живео у Доминиканској Републици, причао ми је како тамо, иако већину бирача чине црнци, на изборима увек побеђују бео, или, ако не баш потпуно бео, оно свакако што бељи кандидат.

Једном је мој пријатељ, некако управо уочи предстојећих избора, ћаскајући са тамнопутим таксистом, покушао да истражи узроке тог необичног феномена.

Питао га је шта мисли ко ће да победи.

Овај је, сав озарен, изговорио име белог кандидата.

Питао га је зашто мисли да ће да победи баш тај кандидат.

Одговор је био: „Зато што ћемо сви за њега да гласамо.“

Пријатељ је питао зашто.

Одговор: „Зато што је бео.“

А пријатељ: „Али ти си црн.“

А таксиста, мртав озбиљан: „Зато и нисам председник.“

Па какве та прича има везе са Крлежом, запитаће се Басара. И где су ту Ћосићи његови „дупељупци“?

Што јест - јест: Крлежа и Ћосић се у тој причи не помињу.

Али, зато, дупељубаца не фали.

А какве све то везе има с њима, препуштам идолопоклоницима „ерудите каквог јужнословенске“ - пардон - „бхсцг’ књижевности не памте“ - да сами закључе.